

**METASPLOIT YORDAMIDA ZAIFLIKARNI EKSPLUATATSIYA
QILISH
ЭКСПЛУАТАЦИЯ УЯЗВИМОСТЕЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ
METASPLOIT
EXPLOITATION OF VULNERABILITIES USING METASPLOIT**

Sobirjonov Behzodjon Qahramonovich

*Farg'ona davlat universiteti "Axborot texnologiyalari" kafedrası
katta o'qituvchisi, p.f.b.f.d*

behzodbekqahramonovich@gmail.com

Hayitboyeva Sarvinoz Habibullo qizi

*Farg'ona davlat universiteti Axborot tizimlari va texnologiyalari
yo'nalishi 2- kurs talabasi*

hayitboyevasarvinoz502@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Metasploit platformasi yordamida axborot tizimlaridagi zaifliklarni aniqlash va ularni ekspluatatsiya qilish jarayonlari tahlil qilinadi. Metasploit vositasining tuzilishi, asosiy modullari va ishlash prinsiplari yoritilib, amaliy misollar orqali zaifliklardan foydalanish usullari ko'rsatib beriladi. Shuningdek, tizim xavfsizligini oshirish va bunday hujumlardan himoyalalanish choralariga alohida e'tibor qaratiladi.*

Аннотация. *В данной статье рассматриваются процессы выявления и эксплуатации уязвимостей в информационных системах с использованием платформы Metasploit. Описываются структура, основные модули и принципы работы Metasploit, а также приводятся практические примеры использования уязвимостей. Особое внимание уделяется вопросам повышения безопасности систем и методам защиты от подобных атак.*

Abstact. *This article examines the processes of identifying and exploiting vulnerabilities in information systems using the Metasploit framework. It describes the structure, core modules, and operating principles of Metasploit, along with practical examples of vulnerability exploitation. Special attention is given to improving system security and methods for protecting against such attacks.*

Kalit so'zlar: *Metasploit, zaiflik, ekspluatatsiya, axborot xavfsizligi, penetratsion test, tarmoq hujumlari, xavfsizlik tahlili, exploit modullari, kiberxavfsizlik, tizim himoyasi*

Ключевые: *Metasploit, уязвимость, эксплуатация, информационная безопасность, пентест, сетевые атаки, анализ безопасности, эксплойт модули, кибербезопасность, защита системы*

Keywords: *Metasploit, vulnerability, exploitation, information security, penetration testing, network attacks, security analysis, exploit modules, cybersecurity, system protection*

Kirish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar hayotning barcha sohalariga chuqur kirib borgan sari axborot xavfsizligi masalalari global darajada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Internet tarmoqlarining kengayishi, bulutli texnologiyalar, mobil qurilmalar va IoT (Internet of Things) kabi tizimlarning rivojlanishi bilan bir qatorda, kiberhujumlar soni ham sezilarli darajada ortib bormoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, har yili millionlab kiberhujumlar sodir etiladi va ularning katta qismi aynan tizimlardagi zaifliklardan foydalanish orqali amalga oshiriladi. Bu esa zaifliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish jarayonini yanada dolzarb qiladi.

Zaiflik (vulnerability) — bu dasturiy yoki apparat tizimdagi kamchilik bo'lib, u orqali ruxsatsiz kirish, ma'lumotlarni o'g'irlash yoki tizimni izdan chiqarish mumkin. Aynan shu zaifliklardan foydalanish jarayoni ekspluatatsiya (exploitation) deb ataladi. Kiberxavfsizlik sohasida ekspluatatsiya jarayonini o'rganish nafaqat hujumlarni tushunish, balki ulardan samarali himoyalani uchun ham muhimdir. Shu sababli penetratsion testlash (pentest) amaliyotida maxsus vositalardan foydalaniladi.

Shunday vositalardan eng mashhurlaridan biri bu Metasploit Framework hisoblanadi. U ochiq kodli platforma bo'lib, xavfsizlik mutaxassislariga tizimdagi zaifliklarni aniqlash, ularni sinovdan o'tkazish va real hujumlarga o'xshash sharoitda tahlil qilish imkonini beradi. Metasploit tarkibida yuzlab tayyor exploitlar, payloadlar va yordamchi modullar mavjud bo'lib, ular turli operatsion tizimlar va xizmatlarga nisbatan qo'llanilishi mumkin. Ushbu vosita nafaqat hujumlarni amalga oshirish, balki tizim xavfsizligini baholash va mustahkamlashda ham muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy axborot tizimlarining murakkablashuvi va raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi bilan birga kiberxavfsizlik masalalari yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tizimlardagi zaifliklar esa kiberhujumlarning asosiy sabablaridan biri bo'lib qolmoqda. Shu bois ularni o'z vaqtida aniqlash, tahlil qilish va bartaraf etish har bir tashkilot va mutaxassis oldida turgan ustuvor vazifalardan biridir.

Metasploit Framework kabi vositalar bu jarayonda muhim o'rin egallaydi. U nafaqat zaifliklarni aniqlash va ekspluatatsiya qilish imkonini beradi, balki real hujum ssenariylarini modellashtirish orqali tizim xavfsizligini chuqur tahlil qilishga yordam beradi. Bu esa xavfsizlik choralari kuchaytirish va ehtimoliy tahdidlarga oldindan tayyor turish imkonini yaratadi.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, bunday vositalardan foydalanish faqat qonuniy va etik me'yorlar doirasida amalga oshirilishi lozim. Chunki noto'g'ri yoki noqonuniy

foydalanish jiddiy huquqiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. To'g'ri yondashuv esa, aksincha, axborot tizimlarining ishonchliligini oshirish, foydalanuvchilar ma'lumotlarini himoya qilish va umumiy kiberxavfsizlik darajasini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Demak, Metasploit yordamida zaifliklarni o'rganish va ularni tahlil qilish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo'lib, bu sohadagi bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish bugungi kunning dolzarb talablaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi — Axborot xavfsizligi va raqamli texnologiyalar bo'yicha rasmiy materiallar.
2. UZCERT — Kiberxavfsizlik hodisalari va tahdidlar bo'yicha tavsiyalar va hisobotlar.
3. Ziyonet ta'lim portali — Axborot texnologiyalari va kiberxavfsizlikka oid o'quv materiallari.
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti (TATU) — Axborot xavfsizligi faniga oid darslik va o'quv qo'llanmalar.
4. Axborot xavfsizligi asoslari — o'zbek tilidagi o'quv qo'llanma va darsliklar.
5. Kiberxavfsizlik va tarmoq himoyasi — o'zbek tilidagi ilmiy-uslubiy qo'llanmalar.
6. O'zbekiston Respublikasi "Axborotlashtirish to'g'risida"gi qonuni.
7. O'zbekiston Respublikasi "Kiberxavfsizlik to'g'risida"gi qonuni.
8. Davlat va nodavlat nashriyotlar tomonidan chop etilgan zamonaviy axborot texnologiyalari darsliklari.
9. Internet manbalari: o'zbek tilidagi maqolalar, ilmiy ishlar va amaliy qo'llanmalar.